

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบัน การศึกษาเป็นตัวเร่งที่สำคัญที่สุด ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการในสิ่งต่าง ๆ ในสังคม พัฒนาการที่เด่นที่สุด อันเป็นผลของการศึกษาในปัจจุบันคือ เศรษฐกิจและการเมือง ประเทศที่มีความเจริญในทางการศึกษา จะเป็นประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าทั้งในทางอุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและเป็นประเทศที่มีความเจริญรุ่งเรืองในทางเศรษฐกิจด้วยเช่นเดียวกัน การศึกษาจึงกลายเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรกของประเทศซึ่งต้องการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจและการเมืองจะต้องให้ความสนใจ และสนับสนุนในการจัดการศึกษาให้มากที่สุด (ภิญโญ สาธร 2530 : 6) นับวันการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง จะยังเป็นไปในอัตราที่รวดเร็วมากขึ้น หากสังคมไม่สามารถเปลี่ยนแปลงไปตามความก้าวหน้าให้ทันกับสังคมอื่น ๆ ก็เท่ากับว่าเป็นการยอมรับสภาพล้าหลัง การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ และการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ดังกล่าว ต้องอาศัยกำลังคนเป็นปัจจัยสำคัญ และกำลังคนจะมีประสิทธิภาพเพียงใดขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา (ปิ่น มาลากุล 2518 : คำนำ)

การพัฒนากำลังคนของประเทศในปัจจุบันจึงนับว่าเป็นเรื่องที่สำคัญ รัฐบาลจัดการศึกษาให้ผู้เข้ารับการศึกษาคิดเองได้ กล่าวคือไม่ว่าจะจบการศึกษาในระดับใด สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ตามสมควร ดังนั้นจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาจึงจัดเพื่อประโยชน์สำคัญ 2 ประการคือ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยรู้จักสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบของตนเองต่อสังคม และเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการประกอบอาชีพตามสมควร (สุทธิ ประจักษ์ศักดิ์ และศิริกุล โทพิทักษ์ 2525 : 1) สถาบันที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาสถาบันหนึ่งคือ โรงเรียน โดยเฉพาะ โรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นระดับที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าระดับอื่น ๆ ดังที่ เอกวิทย์ ณ ถลาง (ม.ป.ป. : 51)

กล่าวว่า "งานมัธยมศึกษาเป็นงานที่กว้างใหญ่ไพศาล เด็กทุกประเภทที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในวันหน้าต่างก็อยู่ในโรงเรียนมัธยมทั้งนั้น" การจัดการศึกษาในระดับนี้จึงต้องจัดให้กว้างและสนองความต้องการของผู้เรียน ซึ่งแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 (2520 : 8) กล่าวว่า "การศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาลงระดับประถมศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งวิชาการ และวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสนใจ และความถนัด เพื่อให้แต่ละบุคคลเข้าใจและรู้จักเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม การศึกษาระดับนี้แบ่งออกเป็นตอน 2 ตอน คือ มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ใช้เวลาเรียนตอนละประมาณ 3 ปี ในตอนต้นพึงให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนกลุ่มวิชาการ และวิชาชีพตามความถนัด และความสนใจอย่างกว้างขวาง ในตอนปลายพึงให้ผู้เรียนได้เน้นการเรียนกลุ่มวิชาที่ผู้เรียนจะยึดเป็นอาชีพต่อไป"

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การจัดการศึกษาวิชาอาชีพ มีความสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยเตรียมผู้เรียนให้มีความเข้าใจในโลกอาชีพ John E. Tompson (1973 : 97) กล่าวว่า "การศึกษาวินิจฉัยในระดับมัธยม เป็น เรื่องการเตรียมตัวของแต่ละบุคคลก่อนที่จะเริ่มทำงาน การสอนวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนด้านการอาชีพ ศึกษาความชำนาญในงาน ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ ในอันที่จะทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเอง" และแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 (2520 : 9-10) ฉบับปัจจุบันกล่าวถึงการศึกษาวิชาชีพในระดับมัธยมศึกษาไว้ว่า "มุ่งฝึกให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ มีความรู้ความชำนาญที่สามารถนำไปใช้ปฏิบัติ และประกอบอาชีพได้จริงอย่างหนึ่ง หรือเพื่อให้รู้แนวทางที่จะศึกษาเพิ่มเติมตามความถนัด และความสนใจของแต่ละบุคคลอย่างหนึ่ง การจัดสถานศึกษาอาจจัดรวมอยู่กับโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยทั่วไป หรือจัดเป็น เอกเทศโดยเน้นการฝึกทักษะในระดับกึ่งฝีมือ และระดับฝีมือ" สำหรับการจัดการศึกษาวินิจฉัยในระดับมัธยมศึกษา นั้น

ธำรง บัวศรี (2521 : 110-111) ได้กล่าวถึงหลักการจัดการศึกษาเพื่องานอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาว่าควรดำเนินการดังนี้

1. ควรให้เด็กรู้เรื่องงานอาชีพตั้งแต่เล็ก และให้ขยายขอบเขตให้กว้างขวางออกไปเมื่อเด็กโตขึ้น ทั้งนี้เท่าที่โอกาสและสิ่งแวดล้อมจะอำนวย
2. ควรให้เด็กได้สัมผัสกับงานอาชีพอย่างแท้จริง มิใช่เป็นเพียงคำบอกเล่า แต่

ให้ได้เห็น และได้ทราบถึงพื้นฐานความรู้ ทักษะ ทักษะ และนิสัยที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ
แต่ละอย่าง ตลอดจนปัญหา โอกาส และทางก้าวหน้าในการประกอบอาชีพนั้น ๆ

3. ควรให้เด็กได้ฝึกทักษะที่จำเป็นสำหรับงานอาชีพ เพื่อเป็นพื้นฐานในการ
ประกอบอาชีพอิสระ หรืออาชีพรับจ้างได้

4. ควรมีการฝึกนิสัย และทัศนคติต่อการทำงานให้แก่เด็ก โดยการให้ลงมือทำงาน
จริง ๆ

5. ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน โดยเฉพาะควรมีการประสาน
สัมพันธ์ระหว่างอาชีวศึกษาอย่างใกล้ชิด จนสามารถลบลรอยต่อระหว่างการศึกษาทั้งสองประเภท
ลงได้ในที่สุด

6. ควรสร้างเสริมความร่วมมือระหว่าง โรงเรียนกับท้องถิ่นหรือสังคมที่โรงเรียนตั้ง
อยู่ให้ร่วมมือ ซึ่งกันและกัน ในการให้การศึกษาด้านอาชีพแก่เด็ก

7. ควรจัดช่องว่างระหว่างการศึกษาออกโรงเรียนและในโรงเรียนให้หมดไป
โดยให้แต่ละฝ่ายได้ใช้บริการของกันและกัน และถือ เป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียน
เหมือน ๆ กัน จะแตกต่างกันเพียงสถานที่เรียนและระบบการจัดเท่านั้น

8. ควรพยายามระดมกำลัง และนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษา
ให้ได้มากที่สุด และพยายามดำเนินการโดยประหยัดที่สุดเท่าที่จะทำได้

กระทรวงศึกษาธิการ (2523 : 7) กล่าวถึงหลักการในการจัดการศึกษาวิชาอาชีพ
ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1. เป็นหลักสูตรหลังหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งให้การศึกษาทั่วไปและ
พื้นฐานวิชาอาชีพอย่างกว้าง ๆ มาแล้ว สำหรับมัธยมศึกษาตอนปลาย เน้นการเลือกกลุ่มวิชาตาม
ความถนัด ความสามารถ และความสนใจ เพื่อผู้เรียนจะยึดเป็นอาชีพต่อไป

ข้อ 2. เป็นหลักสูตรที่มุ่งฝึกผู้เรียนให้มีประสบการณ์ เพื่อให้เกิดความรู้ความชำนาญ
ที่สามารถจะนำไปใช้ปฏิบัติและประกอบอาชีพได้จริง หรือ เพื่อหาความรู้เพิ่มเติมหรือ เป็นพื้นฐาน
สำหรับศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น

และข้อ 8. เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สามารถศึกษาหาความรู้และทักษะ
จากแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ถือว่าเป็นหลักสูตรที่จบในตัวเอง โดยมีโครงสร้างของหลักสูตรประกอบด้วย กลุ่มวิชาต่าง ๆ 2 กลุ่มวิชา คือ วิชาบังคับ ประกอบด้วย วิชาสามัญ จำนวน 24 หน่วยการเรียนรู้ และวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ จำนวน 12 หน่วยการเรียนรู้ และวิชาเลือกประกอบด้วยวิชาเลือกตามแผนการเรียนรู้ และวิชาเลือกเสรี สำหรับเกณฑ์การจบหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายได้กำหนดไว้ว่า "ผู้เรียนต้องเรียนให้ครบตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนด ได้หน่วยการเรียนรู้ของวิชาบังคับทั้งหมด ต้องได้หน่วยการเรียนรู้ทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า 75 หน่วยการเรียนรู้ และต้องเข้าร่วมกิจกรรม 1 คาบต่อสัปดาห์ ตลอด 3 ปี โดยมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมนั้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาที่กำหนดให้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2523 : 12) ดังนั้นวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ เป็นวิชาบังคับที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียน เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับ เลือกเรียนวิชาอาชีพหรือ เพื่อ เป็นแนวทางในการที่จะนำเอาความรู้ ความ เข้าใจ หลักการของวิชาอาชีพไปปรับปรุงการดำเนินชีวิตของตนเองได้

นับตั้งแต่ปีการศึกษา 2524 ได้มีการติดตามผลการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 เป็นระยะตลอดมา

ในปี พ.ศ. 2525 ทศนิยม ใจชื่อ (2525 : 124-128) ได้ศึกษาวิจัยปัญหาการ จัดแผนการเรียนรู้วิชาอาชีพ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา เขต กรุงเทพมหานคร พบว่า "วิธีจัดแผนการเรียนรู้วิชาชีพนั้นโรงเรียนจัดตามแผนการเรียนรู้ สำเร็จรูป ตามที่หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษาจัดไว้มากที่สุด เกณฑ์การจัดครูเข้าสอนในอัตราส่วน ครู 1 คน ต่อนักเรียน 31-40 คน ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กรมสามัญศึกษากำหนดไว้ให้ ทำให้เกิดผลเสียต่อการเรียนการสอนวิชาอาชีพ โรงเรียนควรใช้เกณฑ์อัตราส่วน ครูวิชาอาชีพ 1 คน ต่อนักเรียน 15 คน ตามเกณฑ์ของ UNESCO โรงเรียนมิได้มีการสำรวจความต้องการของ นักเรียนมาก่อน และเป็นเพราะความไม่พร้อมจึงไม่สามารถสนองความต้องการของนักเรียนได้ การสอนวิชาอาชีพในโรงเรียนส่วนมากสอนวิชาอาชีพภายในโรงเรียนเท่านั้น สำหรับปัญหาที่พบได้แก่ ด้านหลักสูตร มีปัญหาหลายเรื่อง เอกสารหลักสูตร และคู่มือสำหรับสอนวิชาอาชีพมีไม่เพียงพอ ขาดความพร้อมด้านโรงฝึกงาน ขาดเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ ผู้ปกครองไม่สนับสนุนเกี่ยวกับการเรียนวิชาอาชีพของนักเรียน การใช้สถานฝึกงานอาชีพขาดความคล่องตัว."

ในปี พ.ศ. 2526 พงษ์พิศ ทะคง (2526 : 176-204) ได้วิจัย ความคิด
เห็นของผู้บริหาร และครูที่มีต่อการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 9 พบว่า " ปัญหาในการบริหารหลักสูตร ม. ปลาย
2524 ได้แก่ ครูไม่เข้าใจหลักสูตร และวิธีการเขียนแผนการสอนขาดห้องเรียนวิชาเฉพาะ
และห้องปฏิบัติการวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ขบประมาณมีจำนวนจำกัดทุกหมวดวิชา โดยเฉพาะ
หมวดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ บุคลากรแนะแนวยังไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ครูขาดความรู้
ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลตามหลักสูตรใหม่ยังไม่มีการนิเทศและติดตามผล ผู้บริหาร
ไม่เอาใจใส่เท่าที่ควร"

ในปี พ.ศ. 2527 ชนิตา รัชชพลเมือง และคณะ (2527 : 306) ได้วิจัย
แนวโน้มการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนในช่วงระยะแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6
และ 7 พบว่า " ปัญหาการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นระดับที่พัฒนากำลังคนระดับ
กลางให้แก่ประเทศได้แก่ หลักสูตร และการเรียนการสอน มีปัญหาในการปฏิบัติตามหลักสูตรใหม่
กล่าวคือ โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายและหลักการ ตลอดจนวิธีการสอน และการ
วัดผล หลักสูตรมัธยมศึกษาจัดไว้อย่างกว้างและลึก แต่เมื่อปฏิบัติกลับไม่ตรงตามหลักสูตรที่
วางไว้ การเรียนการสอนด้านวิชาการงานและวิชาชีพ ก็ยังมีปัญหาในด้านความพร้อมของครู
และโรงเรียน การสอนวิชาชีพยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์การฝึกงานจากแหล่งวิทยาการสถานประกอบ
การสอนอาชีพอิสระยังมีน้อย การเรียนการสอนมีการฝึกปฏิบัติอยู่น้อย ทำให้ผู้เรียนทำงานไม่
เป็นเมื่อจบการศึกษา ลักษณะการเรียนยังคงเป็นการเรียนต่อในระดับสูง หลักสูตรไม่จบใน
ตัวเองโดยแท้จริง และตามที่หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียน
วิชาเรียนตามความถนัด เพื่อยึดเป็นอาชีพก็ยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์เท่าที่ควร เนื่องจากผู้เรียน
มีค่านิยมที่เปลี่ยนยากในการเรียนยังคงต้องการเน้นการฝึกวิชาการ เพื่อสอบคัดเลือกเข้าศึกษา
ต่อในมหาวิทยาลัย"

ในปี พ.ศ. 2528 ฉวีวรรณ เต็มพิทักษ์ (2528 : 155-165) ได้วิจัยปัญหา
การบริหารงานวิชาการในการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ของ
โรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนกลาง สังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่า "นโยบายโดยส่วนรวมที่กำหนดไว้
ยังขาดการกล่าวถึงการใช้ทรัพยากรบุคคลและเทคโนโลยี และสถานประกอบการในท้องถิ่น
มาเป็นเครื่องสนับสนุนงานวิชาการของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ ไม่มีการวิเคราะห์แผนที่เปิดสอน

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เพื่อหาจุดบกพร่องต่าง ๆ จะได้หาทางปรับปรุงแก้ไข ขาดการประสานงานในการวางแผนและบริหารวิชาการกับฝ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เนื้อหาวิชาบางรายวิชาไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของรายวิชา อาจารย์ผู้สอนมิได้ศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจอย่างท่องแท้ก่อนทำการสอน ขาดแคลนครุขบประมาณ สถานที่ จึงใช้วิธีการจำกัดจำนวนวิชา เลือกที่เปิดสอน อาจารย์ไม่ปรับปรุงการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตรที่มีการเปลี่ยนแปลงไป โรงเรียนยังไม่มี การสำรวจ แหล่งทรัพยากร และวิชาชีพท้องถิ่น เพื่อนำมาช่วยในการเรียนการสอน สถานประกอบการที่มีอยู่ในชุมชนยังไม่เข้าใจและไม่ร่วมมือกับโรงเรียน"

ในปี พ.ศ. 2529 วิมล นุญญ์ (2529 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยปัญหาการใช้หลักสูตรวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยองพบว่า "โรงเรียนไม่สามารถจัดบริการทางานให้นักเรียนทำในวันหยุดหรือนอกเวลา หรือเมื่อจบจากการศึกษาแล้วได้ โรงเรียนไม่เปิดโอกาสให้ครูผู้สอนพานักเรียนไปศึกษาดูงานภาคปฏิบัติในสถานฝึกงานอาชีพ โรงเรียนไม่สามารถเชิญวิทยากรในท้องถิ่นมาบรรยาย ความรู้วิชาพื้นฐานอาชีพแก่นักเรียนได้ สถานประกอบการหรือสถานประกอบอาชีพอิสระไม่ได้ให้ความร่วมมือด้วยดี นักเรียนไม่สามารถนำความรู้ด้านอาชีพไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ นักเรียนขาดความเข้าใจวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ และนักเรียนขาดความคิดริเริ่มในการทำงานอาชีพของตนเอง นักเรียนขาดความกระตือรือร้นในการเรียนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพโรงเรียนไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าและฝึกงานทดลองด้วยตนเอง"

จากสภาพการจัดการศึกษาวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันจะเห็นได้ว่า ยังไม่บรรลุตามเป้าหมาย ทั้งนี้เพราะโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายหลักการ ตลอดจนวิธีการสอน และการวัดผลโรงเรียนขาดความพร้อมบุคลากรด้านวิชาอาชีพลักษณะการจัดการเรียนการสอน ยังคงเป็นการเรียนต่อในระดับสูง ครูจำนวนมิใช่น้อยคิดว่าวิชาการงานพื้นฐานอาชีพไม่สำคัญ นักเรียนขาดการฝึกปฏิบัติจริง ครูแนะแนวไม่สนใจการแนะแนวอาชีพ สนใจแนะแนวเพื่อการศึกษาต่อ (กมล สุตประเสริฐ 2530 : 48-51)

ดังนั้นคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2529 : 25-29) จึงได้กำหนดนโยบายการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ไว้ชัดเจนว่า "เร่งรัดการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับความต้องการทางการศึกษาในการพัฒนา

บุคคล และให้สัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการพัฒนาชนบทของประเทศ" จึงกล่าวได้ว่ารัฐมุ่งที่จะเร่งรัดพัฒนาการศึกษาให้มีส่วนช่วยในการแก้ปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเฉพาะด้านการพัฒนาชนบท จากนโยบายดังกล่าว กรมสามัญศึกษาก็ได้กำหนดนโยบายการบริหารและพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2530 โดยเร่งพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน เพื่อสร้างความสามารถในการประกอบอาชีพให้แก่นักเรียน โดยเน้นการฝึกปฏิบัติในด้านการงาน และอาชีพ เร่งปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ในการทำงานและพึ่งตนเองได้ โรงเรียนในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่จะต้องนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ตลอดจนบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ต้องมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษา วิชาชีพเป็นอย่างดี จึงจะทำให้โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้

เขตการศึกษา 2 ประกอบด้วยจังหวัด ยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล มีประชากรประมาณ 1,482,673 คน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ประมาณร้อยละ 71.04 ศาสนาพุทธประมาณร้อยละ 28.26 นอกนั้นนับถือศาสนาอื่นประมาณร้อยละ 0.70 สำหรับจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ประชากรเกือบทั้งหมดใช้ภาษามลายูท้องถิ่นในชีวิตประจำวัน (สำนักงานศึกษาธิการเขต 2 2530 : 9)

การส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาด้านอาชีพของเยาวชน และประชาชนในเขตการศึกษา 2 เพื่อให้เยาวชน และประชาชนในท้องถิ่นสามารถประกอบอาชีพได้ตามควรแก่ศักยภาพ ซึ่งมีโครงการต่าง ๆ ดังนี้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน ได้มีพระราชดำริและพระกระแสรับสั่งให้จัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาหูลทอง ขึ้นในจังหวัดนราธิวาส ซึ่งมีโครงการต่าง ๆ หลายโครงการเช่น โครงการศึกษาและพัฒนาดินพรุ โครงการอ่างเก็บน้ำโกลันบ้าน โครงการพัฒนาอุตสาหกรรมยางธรรมชาติครบวงจร โครงการหมู่บ้านปศุสัตว์ เกษตรมูโนะ โครงการศิลปอาชีพ เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาศึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2530 : 43-50) นับว่าเป็นพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นที่ทรงพระราชทานแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ร่วมมือกันปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อเยาวชนและประชาชนในท้องถิ่นอย่างยิ่ง

สำหรับการพัฒนาการศึกษาในเขตการศึกษา 2 ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจึงเร่งรัดและ
พัฒนาการศึกษาทุกระดับทั้งด้านวิชาสามัญ และวิชาอาชีพ ตลอดจนจนถึงปัจจุบัน เกี่ยวกับการจัด
การศึกษาในระดับมัธยมศึกษา นั้น กรมสามัญศึกษาได้ส่งเสริมโครงการต่าง ๆ หลายโครงการ
เช่น โครงการพัฒนาโรงเรียนร่มเกล้า จังหวัดนครราชสีมา โครงการส่งเสริมโรงเรียนมัธยม
ขนาดเล็ก โครงการโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท โครงการปรับปรุงการศึกษาลุ่มน้ำ
สุโขทัย โครงการโรงเรียนมัธยมแบบผสม โครงการโรงเรียนมัธยมภูมิภาค เป็นต้น
(หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 2 2528 : 60-65)

จากสภาพการณ์ดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่า การจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพตามหลักสูตร
มัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเป็นวิชาบังคับที่นักเรียนทุกคนต้องเรียน เพื่อให้เป็นพื้นฐานสำหรับ
การประกอบอาชีพ หรือ เป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาคือในชั้นสูงต่อไปนั้น ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา
สภาพการดำเนินการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพว่าเป็นอย่างไร และมีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง
ซึ่งปัญหาดังกล่าวยังไม่มียุติได้ทำวิจัยไว้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรที่จะทำการศึกษากิจการ
จัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 2 ขึ้น เพื่อจะได้เป็นข้อมูลในการส่งเสริม และพัฒนา
การจัดการศึกษาวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย
พุทธศักราช 2524 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 2
2. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย
พุทธศักราช 2524 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 2

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพตามหลักสูตร
มัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขต
การศึกษา 2 ซึ่งมีประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การเตรียมการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ประกอบด้วย
  - 1.1 การจัดแผนการเรียน
  - 1.2 การจัดครูเข้าสอน
  - 1.3 การจัดเตรียมเอกสารประกอบหลักสูตร
  - 1.4 การจัดเตรียมสื่อการสอน
  - 1.5 การจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน
  - 1.6 การจัดเตรียมบริการแนะแนว
  - 1.7 การจัดเตรียมการติดตามประเมินผลการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ
2. การดำเนินการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ประกอบด้วย
  - 2.1 การจัดการเรียนการสอน
  - 2.2 การใช้สื่อการสอน
  - 2.3 การใช้สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน
  - 2.4 การวัดผลและประเมินผล
  - 2.5 การจัดบริการแนะแนว
  - 2.6 การนิเทศและติดตามผล
3. การติดตามประเมินผลการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ประกอบด้วย
  - 3.1 การเตรียมการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ
  - 3.2 การดำเนินการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ
4. ปัญหาการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ประกอบด้วย
  - 4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการเตรียมการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ
  - 4.2 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการจัดสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ
  - 4.3 ปัญหาเกี่ยวกับการติดตามประเมินผลการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหาร ครูผู้สอน และครูแนะแนว สามารถนำไปปรับปรุง และส่งเสริมการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา

เขตการศึกษา 2 ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. เป็นข้อมูลสำหรับศึกษานิเทศก์ และนักการศึกษา สำหรับใช้ในการวางแผน ปรับปรุง พัฒนา การจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 2 และโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วไป ให้เหมาะสมและมีคุณภาพต่อไป

คำถามที่ต้องการคำตอบ

สภาพในการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 2 ในการปฏิบัติ มีวิธีการดำเนินการอย่างไร และมีปัญหาอะไร ในประเด็นต่อไปนี้

1. การเตรียมการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ
2. การดำเนินการจัดสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ
3. การติดตามประเมินผลการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ

คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งประกอบด้วย การเตรียมการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ การดำเนินการจัดสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ และการติดตามประเมินผลการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ

วิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ หมายถึง วิชาพื้นฐานวิชาอาชีพที่หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 กำหนดให้เป็นวิชาบังคับที่นักเรียนทุกคนจะต้องเรียนจำนวน 12 หน่วย การเรียน

หลักสูตร หมายถึง หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 2

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ อาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ

ครูแนะแนว หมายถึง หัวหน้าฝ่ายแนะแนวผู้ทำหน้าที่จัดบริการแนะแนวในโรงเรียน
ครูผู้สอน หมายถึง ครูผู้ทำหน้าที่สอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ และหัวหน้าหมวดวิชา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพ และปัญหาในการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 2 โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยโดยสังเขปดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ประชากรได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 2 จำนวน 22 โรงเรียน ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลคือ

1.1 ประชากรผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวนโรงเรียนละ 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 44 คน

1.2 ประชากรผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ครูผู้สอนทุกคน ได้จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น รวมทั้งสิ้นจำนวน 236 คน

1.3 กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลได้แก่ หัวหน้าฝ่ายแนะแนว ซึ่งใช้วิธีสุ่มตามวัตถุประสงค์ (Purposive Sampling) โรงเรียนละ 1 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 22 คน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น จำนวน 302 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือที่มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) และแบบปลายเปิด (Open-ended) ซึ่งแยกออกเป็น 3 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร ซึ่งมีข้อคำถาม 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะ เป็นแบบสำรวจรายการและแบบปลายเปิด

ตอนที่ 2 แบบสอบถาม เกี่ยวกับการ เตรียมการ การดำเนินการ และการติดตามประเมินผลการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524

ตอนที่ 3 แบบสอบถาม เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเตรียมการ การดำเนินการ และการติดตามประเมินผล การจัด หลักสูตรวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพตามหลักสูตรมัธยมศึกษา ตอนปลาย พุทธศักราช 2524

ฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามสำหรับครูแนะแนว ซึ่งมีข้อคำถาม 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถาม เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะ เป็นแบบสำรวจรายการและแบบปลายเปิด

ตอนที่ 2 แบบสอบถาม เกี่ยวกับการ เตรียมการ การดำเนินการ และการติดตามประเมินผลการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524

ตอนที่ 3 แบบสอบถาม เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นจากการ เตรียมการ การดำเนินการ และการติดตามประเมินผลการจัดวิชา พื้นฐานวิชาอาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524

ฉบับที่ 3 เป็นแบบสอบถามสำหรับครูผู้สอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ซึ่งมีข้อคำถาม

3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถาม เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมี ลักษณะ เป็นแบบสำรวจรายการและแบบปลายเปิด

ตอนที่ 2 แบบสอบถาม เกี่ยวกับการ เตรียมการ การดำเนินการ และการติดตามประเมินผลการจัด วิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524

ตอนที่ 3 แบบสอบถาม เกี่ยวกับปัญหาการ เตรียมการ การดำเนินการ และการติดตามประเมินผลการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524

3. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

เพื่อให้ได้ข้อคำถามที่ได้รับคำตอบตรงเป้าหมาย ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

3.1 ศึกษาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 หลักสูตรวิชา
พื้นฐานวิชาอาชีพ รวมทั้งเอกสารอื่น ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 สร้างเครื่องมือฉบับร่างทั้ง 3 ฉบับ โดยปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และ
นำเครื่องมือไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านหลักสูตร และผู้ใช้หลักสูตรตรวจสอบความสมบูรณ์ และ
ความตรง (Validity) ของเครื่องมือ

3.3 นำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ ตามข้อ เสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
ร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา

3.4 นำเครื่องมือไปใช้กับประชากร

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำ เครื่องมือไปส่งและ เก็บข้อมูลโดยใช้บริการไปรษณีย์และด้วยตนเอง
บางส่วน จากแบบสอบถามส่งไปทั้งสิ้นจำนวน 302 ฉบับ ได้รับกลับคืนจำนวน 259 ฉบับ คิด
เป็นร้อยละ 85.76

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้
ค่าร้อยละ

5.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดพื้นฐานวิชาอาชีพ วิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ

5.3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ วิเคราะห์โดยใช้
ค่าร้อยละ

6. การเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยจัดลำดับขั้นตอนของการเสนอ โดยแบ่งออกเป็น 5 บท ดังนี้

บทที่ 1 กล่าวถึง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของ
การวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ประโยชน์ของการวิจัย คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย วิธี
ดำเนินการวิจัย และการนำเสนอผลการวิจัย

บทที่ 2 กล่าวถึง ทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 กล่าวถึง วิธีดำเนินการวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 กล่าวถึง ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ

แบบสอบถามนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดวิชาพื้นฐาน

วิชาอาชีพตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช

2524 และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการจัดวิชาพื้นฐาน

วิชาอาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช

2524 และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

บทที่ 5 กล่าวถึง สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ
ในส่วนสุดท้ายเป็นบรรณานุกรม และภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย